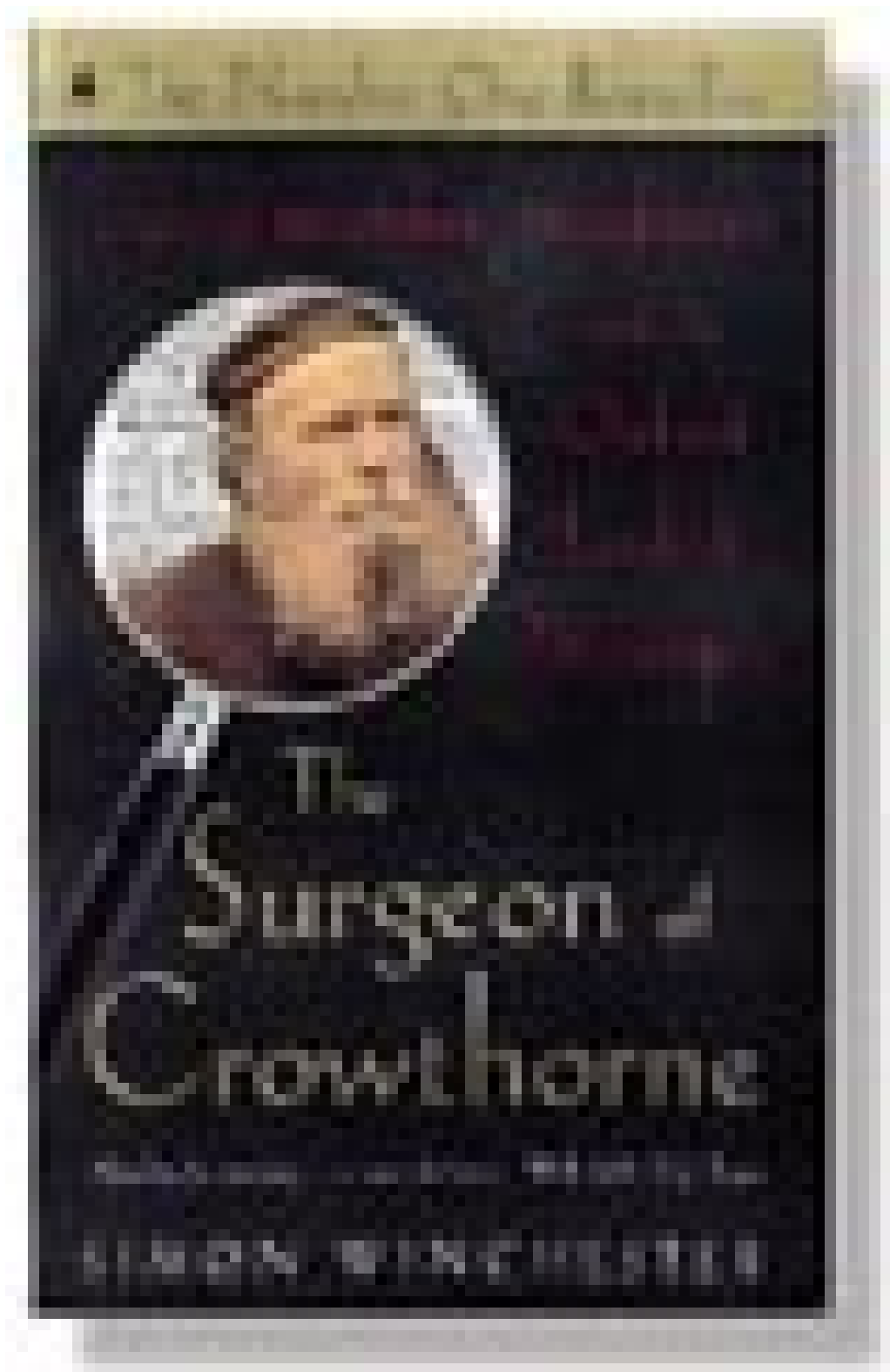

Den gale kirurgen som ble ordbokforfatter

BOKOVERSIKT

Virkeligheten er iblant mer utrolig enn all fantasi. Denne boken beskriver en slik utrolig historie. Det handler om tilblivelsen av verdens mest berømte ordbok, *Oxford English Dictionary*, og om to sentrale personer i denne prosessen.

William Chester Minor ble født i 1834 på Sri Lanka. Han flyttet til USA hvor han tok medisinsk embetseksamen ved Yale i 1863. Som ferdig lege gikk han direkte inn som kirurg i hæren. Den amerikanske borgerkrigen ble en dramatisk begynnelse på Minors medisinske karriere, og enten det var krigens

grusomheter eller ei som var årsaken, så utviklet han raskt psykiske problemer. Etter bare fem år i hæren ble han tatt ut av tjeneste på grunn av alvorlige paranoide vrangforestillinger og plassert i et amerikansk sinnssykehus. I 1871 fikk han reise til London. Der skjedde det tragiske at han under et av sine paranoide anfall skjøt og drepte en uskyldig bryggeriarbeider. Den amerikanske militærkirurgen ble arrestert, og på grunn av sin mentale tilstand ble han i 1872 anbrakt på Broadmoor, en lukket og strengt bevoktet institusjon for farlige sinnssyke i England.

James Murray, som er den andre hovedpersonen i boken, ble født i Skottland i 1837 i en fattig familie. Selv uten formell skolegang slo han seg frem som autodidakt med en imponerende intellektuell kraft. Han endte i Oxford som medlem av det filologiske selskap og ble etter hvert redaktør og leder for det enorme prosjektet som skulle bli *Oxford English Dictionary*. Målet var å lage en ordbok som inneholdt alle ord i det engelske språket. Foruten en ordforklaring skulle hvert ord utstyres med sitater som viste hvordan ordet ble brukt i litteraturen. Oppgaven var så stor at det helt fra planleggingen i 1857 var klart at den forutsatte et desentralisert opplegg med et utall av bidragsytere fra hele det britiske imperiet.

Da prosjektet ble avsluttet nyttårsaften 1927, etter at både Minor og Murray for lengst var døde, inneholdt ordboken 414 825 ord som ble forklart med 1 827 306 sitater. Flere titusener av disse ordforklaringene og sitatene ble levert nettopp av dr. W.C. Minor. Fra sin celle på Broadmoor ble han en av de viktigste bidragsyterne til boken. Etter ti år i lukket institusjon kom han nemlig over Murrays oppfordring om hjelp i ordbokarbeidet og fra begynnelsen av 1880-tallet og i nesten 20 år viste han seg som en leksikografisk begavelse med enorm arbeidskapasitet. Han fikk bruke sin amerikanske krigspensjon til å kjøpe bøker. På fengselscellen etablerte han sitt eget bibliotek, og trass i sin paranoide sinnssykdom bidrog han flittig med håndskrevne sitater til ordboken. Det gikk mange år før redaktør Murray fikk vite hvem som skjulte seg bak navnet W.C. Minor, og Simon Winchester beskriver det spesielle vennskapet disse to mennene utviklet for vel ett hundre år siden.

Boken, som nylig også er oversatt til dansk (1), gir en fascinerende beskrivelse av to menneskeskjebner og er en beretning om et av verdens mest spesielle leksikografiske prosjekter. Selv med dagens valutakurs gir de 200 sidene godt utbytte for sju engelske pund. Noen timer i de enorme bokbutikkene til Foyles eller Waterstones i London fører alltid til spennende leseopplevelser.

MagneNylenna

Tidsskriftet

LITTERATUR

1. Winchester S. Professoren og galningen. København: Lindhardt og Ringhof, 2000.

Publisert: 10. desember 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.